

zaPAU

Z prądem czy pod prąd ?

Do dziś wspominam ogromne przeżycie, jakim było dla mnie spotkanie po raz pierwszy Richarda Feynmana, wielkiego uczonego, którego prace zrewolucjonizowały sposób uprawiania fizyki cząstek elementarnych, a wprowadzone przez niego „grafy Feynmana” zdefiniowały trwale sposób myślenia fizyków, wchodząc po prostu do ich potocznego języka. Richard Feynman był wówczas – i pozostał do dzisiaj – prawdziwą ikoną nowoczesnej fizyki. Myślę, że wielu czytelników *PAUzy* zna jego autobiograficzne wspomnienia, pełne humoru i doskonale odbijające nietuzinkową osobowość, która w istotny sposób przyczyniła się do jego legendy.

Okazja zobaczenia i usłyszenia Feynmana nadarzyła mi się w grudniu 1965 roku, gdy przebywałem jako „post-doc” w CERN-ie i gdzie Feynman przyjechał prosto ze Sztokholmu, zaraz po otrzymaniu Nagrody Nobla. W wielkim audytorium wygłosił wykład, na który udało mi się wcisnąć. Nie pamiętam już z tego wykładu zbyt wiele, ale dobrze wrył mi się w pamięć jeden fragment. W pewnym momencie Feynman, zwracając się do młodych ludzi, rozważał możliwości osiągnięcia sukcesu we współczesnej fizyce.

Oczywiście najważniejsze to wybrać właściwą drogę, czyli zająć się właściwym problemem. Wybór nie jest prosty, bo problem musi być wystarczająco ważny, aby jego rozwiązanie okazało się rzeczywiście sukcesem. Ale musi też być możliwy do rozwiązania «tu i teraz», a nie za sto lat. Więc jak to właściwe zagadnienie wybrać? Są na to dwie metody – mówił wówczas świeży laureat Nobla.

– Pierwszy sposób to zająć się tym, co sugeruje Murray Gell-Mann (ówczesny guru światowej fizyki, zresztą młodszy kolega Feynmana w Caltech – California Institute of Technology). – Wówczas – mówił Feynman – sukces jest gwarantowany, bo Gell-Mann to znakomity fizyk, wie dobrze gdzie są najciekawsze, możliwe do rozwiązania zagadnienia i co jest naprawdę ważne. Pewien drobny defekt polega jednak na tym, że sukces ten będzie dzielony z setką innych młodych fizyków, którzy też wiedzą, co sugeruje Gell-Mann i oczywiście zajmują się tym samym, co wy.

– Drugi sposób to zająć się czymś czego Gell-Mann nie sugeruje. Wtedy rzecz jasna szanse sukcesu są minimalne. Bo Gell-Mann to istotnie

wielki fizyk i on naprawdę wie najlepiej, czym warto się zajmować. Ryzyko jest więc wielkie, że po prostu straci się czas. Ale jeżeli jednak sukces mimo wszystko przyjdzie, to będzie wasz sukces i nikogo więcej.

To było przeszło 40 lat temu. A dzisiaj? Dzisiaj ta kwestia jest jeszcze ostrzejsza.

Wzrastająca liczba kandydatów do sukcesu, a równocześnie łatwość przekazywania informacji powodują gwałtowne zwiększenie konkurencji. Teraz sukces w „modnej” tematyce jest dzielony nie z setką, lecz z tysiącem konkurentów. A znaleźć osobną ścieżkę też coraz trudniej. Więc bardziej niż kiedykolwiek, młody adept nauki staje dziś przed tym samym dylematem. Czy pójść udeptaną ścieżką, licząc, że dojdzie się dalej (szybciej?) niż inni i zobaczy więcej? Czy raczej zboczyć ze znanych szlaków i wybrać się w samotną wędrówkę?

Gdyby młodość wiedziała, gdyby starość mogła...

ABBA
31.12.2008

Richard Feynman i Iwo Białynicki-Birula
Jabłonna 1962

Fot. Marek Holzman

PAUza Akademicka - Tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego. Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Stanisław Rodziński, Adam Strzałkowski, Andrzej Szczekliki, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Jerzy Wyrozumski, Franciszek Ziejka. Redakcja: Marian Nowy - redaktor naczelny (marian.nowy@gmail.com), Andrzej Kobos - z-ca red. naczelnego (andrew.kobos@gmail.com), Agnieszka Chudecka - fotokład, Jarosław Brzoskowski - konsultacja, Anna Michalewicz - dyrektor administracyjny.

Adres dla korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31-016 Kraków, ul. Sławkowska 17, www.pauza.krakow.pl, pauza@pau.krakow.pl. Oczekujemy na artykuły do 4 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania artykułów i korespondencji oraz zaopatrywania ich własnymi tytułami. Artykułów niezamówionych redakcja nie zwraca.